

Utbildningsinspektion i Annerstaskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1-9 och Huddinge tal- och språkskola

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattan-

de bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Annerstaskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	35
Grundskola	577

Huddinge Tal- och språkskola	Antal barn/elever
Förskoleklass	4
Grundskola	23

Annerstaskolan i Flemingsberg ligger vackert inbäddad mellan små bergspartier och skogsdungar. Till läsåret 2003 stod den nya Annerstaskolan klar och består av Annerstaskolan och ett annex som är sammanbyggda med en ny del. Idrottshall och matsal ligger i centrumbyggnaden ca 200 m från skolan. Vid tillbyggnaden rustades även den yttre miljön upp.

Annerstaskolan har utvecklats från en årskurs 1–6 till en skola där utbildningen numera omfattar förskoleklass, årskurserna 1–9 och flera särskilda undervisningsgrupper där skolan tar emot elever från hela Huddinge kommun.

I rapporten behandlas även Huddinge tal- och språkskola. Den tar emot förskole- och skolbarn med en försenad eller avvikande tal- och/eller språkutveckling. Skolan tar inte emot barn och elever som har språkstörningar orsakade av andra funktionshinder som nedsatt syn och hörsel, rörelsehinder, förståndshandikapp eller psykisk sjukdom.

Huddinge tal- och språkskola har sin verksamhet i lokaler i Annerstaskolan. Skolan utgör en del av Annerstaskolan och de har en gemensam ansvarig rektor.

Genomförandet av inspektionen i Annerstaskolan

Skolverket sände den 10 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Annerstaskolan och Huddinge tal- och språkskola har bestått av undervisningsrådet Gunnel Eriksson samt experten Lars-Göran Börjesson. Besök i Annerstaskolan inleddes inleddes tisdagen den 14 september och avslutades den 16 september. Besök i Huddinge tal- och språkskola gjordes torsdagen den 7 oktober 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Annerstaskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I de besökta skolorna genomfördes formella intervjuer med skolledningar, ett urval av elever, föräldrar och lärare. Inspektörerna besökte ett urval av klasser och lektioner. Under besöket fördes också samtal med Annerstaskolans elevråd och elevvårdande personal.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Ansvarstagande

Eleverna på de besökta skolorna är öppna och lätta att få kontakt med. Alla är mycket hjälpsamma och tvekade t.ex. aldrig att visa inspektörerna vägen till lokaler eller lärare. Eleverna talar gärna om vad de tycker i olika frågor. De anser att deras åsikter är viktiga och säger också att de kan lyssna på andras. Eleverna menar att det är viktigt att kunna påverka sin miljö både utanför och inne i skolan.

Under inspektionen framkom flera exempel på hur elever tar ansvar för det egna arbetet och för den gemensamma miljön. Som exempel nämns läxor, planering av det egna arbetet, att några elever är tränare i skolans idrottsförening samt att elever i årskurs 8–9 introducerar nya elever i årskurs 7. Eleverna vid Huddinge tal- och språkskola visar prov på ansvar genom att hjälpa de yngre barnen på rasterna, vara veckans meteorolog och klassvärd, hjälpa till med matserveringen och läsa sagor för yngre elever som de är faddrar för. Skolorna är påfallande rena från klotter och nedskräpning vilket tyder på att eleverna vårdar sin skola.

Inte på någon av skolorna har eleverna något stort reellt inflytande på vad man skall arbeta med eller vilka arbetssätt de skall använda i klassrummet. På lektioner är det vanligast att läraren har en planering som eleverna följer. Inflytandet är större då eleverna planerar eller arbetar med teman eller andra större projekt. I tal- och språkskolans arbetssätt ingår att till en viss del låta eleverna ”styra” för

att skapa ett bra lärande. Inspektörerna kan konstatera vid besök i klasser i båda skolorna att elevernas synpunkter tas emot med respekt, vilket också bekräftas vid samtal med eleverna. Inspektörerna bedömer ändå att alla elevers inflytande över undervisningen behöver utvecklas.

Etiska förhållningssätt

Eleverna på Annerstaskolan och Huddinge tal- och språkskola visar acceptans för olikheter, och de säger att man får vara olika utan att bli retad. Inga elever som inspektörerna pratat med accepterar kränkande behandling, och om sådant förekommer talar man direkt med lärarna. Lärare på Annerstaskolan framhåller särskilt elevernas stora förståelse för alla de olikheter som finns på skolan då eleverna kommer från många kulturer.

Trygghet och lust att lära

Elever som inspektörerna talat med säger att de är trygga i sin skola. Det bekräftas också av intervjuade föräldrar. Resultatet från Huddinge kommuns elevenkät våren 2004 visar också att flertalet elever är trygga på skolan och att det alltid finns någon vuxen att vända sig till. Vid inspektionstillfället hade tal- och språkskolan haft en del inbrott, något som gjort flera barn oroliga.

Vid intervjuer säger eleverna att de har en stor lust att lära sig nytt. Lärarna vid Annerstaskolan menar att lusten att lära är särskilt stor i mottagnings- och förberedelseklasserna. Inspektörernas intryck är att det stämmer. Vid inspektörernas besök, särskilt i klasser för yngre elever, var elevernas entusiasm för arbetet stort. Elever på tal- och språkskolan säger att de har längtat hela sommaren efter att börja i skolan igen.

Eleverna tycker att det är meningsfullt att lära sig nya saker och de förstår att det är viktigt med utbildning. Närvaron är hög, vilket enligt lärare är ett uttryck för att eleverna trivs i skolan och tycker att det är viktigt att vara där.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att resultat av arbetet med normer och värden är gott vid Annerstaskolan och Huddinge tal- och språkskola.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

På skolorna känner alla elever som inspektörerna talat med till kunskapsmål för ämnena. Lärarna säger att man alltid går igenom mål inför nya arbetsområden. Även föräldrarna är bekanta med målen och uppger att lärarna visat dessa både i samband med föräldramöten och vid utvecklingssamtal.

Kunskaper relaterade till mål att sträva mot och att uppnå i skolår 5 och skolår 9

Resultaten från de nationella proven vid Annerstaskolan i årskurs 5 läsåret 2003–2004 visade att 44 procent av eleverna nådde målen i svenska/svenska som andra språk, engelska och matematik.

Andelen elever i årskurs 9 som nådde de nationella målen i samtliga tre ämnen var 25 procent. I ämnet svenska/svenska som andraspråk, var antalet godkända elever 30 procent. Resultatet kan tyckas vara lågt men då är samtliga elever i årskurs 9 inräknande, alltså även de som finns i mottagningsgrupper och resursgrupper. Vissa av dessa elever har varit i Sverige mindre än ett år.

Inspektörernas bedömning är att Annerstaskolan har rutiner för att sammanställa och dokumentera hur elevernas kunskaper utvecklats i svenska, engelska och matematik genom skolåren. En sammanställning av resultat i övriga ämnen saknas, men lärare och föräldrar menar ändå att information om dessa ämnen ges vid utvecklingssamtalen.

På Huddinge tal- och språkskola följer lärarna elevernas kunskapsutveckling mycket noggrant. Inga elever hade dock vid inspektionstillfället genomfört något nationellt prov.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att elevernas kännedom om målen är bra. Elevernas kunskapsresultat vid Annerstaskolan är oroväckande låga. Även om resultaten till vissa delar kan förklaras med att några av skolans elever är nyanlända i Sverige, är det angeläget att skolan vidtar nödvändiga åtgärder för att förbättra resultaten. Det är därför viktigt att skolan utvecklar rutiner för att följa elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen, analysera resultaten samt vidta åtgärder för en högre måluppfyllelse.

Skolverkets inspektörer bedömer att personalen vid Huddinge tal- och språkskola kan säkerställa att eleverna når godkända resultat i matematik och svenska.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Värdegrundsarbetet

Vid Annerstaskolan bedrivs ett omfattande och väl genomtänkt arbete för att skapa bra relationer bland elever och personal. Arbetet startade hösten 1997 som ett projekt och fick namnet ”Mobbingförebyggande och relationsfrämjande arbete på Annerstaskolan”. Då tog all personal på skolan ställning mot de negativa attityder som genomsyrade tillvaron för barn och ungdom. Enligt skolledningen bildar innehållet i det arbete som sker i projektet skolans värdegrund.

Varje år genomförs ett eller flera omfattande teman för att förbättra integrationen mellan elever från olika kulturer samt att förebygga alla former av kränkande behandling. Alla teman omfattar elever, föräldrar, personal på skolan och organisationer utanför skolan.

Som ett led i arbetet i samband med olika teman inbjuder skolan föräldrar till symposier. Föräldrar får utbildning och information som ett stöd för att kunna ta ett ökat ansvar för sina barns utveckling. Förutom föräldrar, engageras närpolis, representanter för kyrkan, organisationer, politiker m.fl.

Annerstaskolans arbete för att skapa bra relationer mellan elever har blivit mycket uppmärksammat. Skolan har fått ett flertal priser, bl.a. Skolornas fredspris som delades ut våren 2004.

Annerstaskolan har tydliga regler för hur arbetsmiljön för eleverna skall se ut. Elever har i olika omfattning varit med vid framtagandet av reglerna. I några klasser arbetar lärarna med att skapa förståelse för reglerna genom att låta elever rita bilder eller att koppla konflikter till dem.

Skolverkets inspektörer kan under besöket på Annerstaskolan se hur medveten och kompetent personalen är i frågor kring normer och värden. Under samtal och observationer framgår det hur alla arbetar för att skapa en god utvecklingsmiljö för eleverna. Personal och elever syns ofta tillsammans även på raster och i skolan cafeteria möts både elever och personal.

På Huddinge tal- och språkskola pratar lärarna ofta med eleverna om hur man skall vara mot varandra. Det är få elever och flera vuxna i varje klass och man kan direkt ta tag i konflikter ifall de uppstår. Eleverna har själva varit med och tagit fram de regler som gäller för hur man skall vara mot varandra.

Annerstaskolan har en handlingsplan som tydligt beskriver vad som är mobbning och hur personal och elever skall agera när mobbning upptäcks. Arbetet mot mobbning utgår från "Farstamodellen"¹. Skolan har en antimobbningsgrupp som leds av en biträdande rektor. Föräldrar och elever är förtrodda och införstådda med handlingsplanen.

Intervjuade föräldrar är imponerade av Annerstaskolans arbete för att förebygga mobbning. De framhåller särskilt personalens snabbhet att ta itu med mobbning i de fall som uppstår.

Skolans handlingsplan, liksom antimobbningsgruppens arbete utgår från det snäva begreppet mobbning. I skolans uppdrag ingår att aktivt förebygga och motverka alla former av kränkande behandling. Trots att skolan bedriver ett medvetet förebyggande arbete mot kränkande behandling finns inte detta beskrivet i handlingsplanen.

Av planen framkommer inte heller hur skolan avser att arbeta om en elev utsätts för kränkning av en vuxen eller tvärtom.

¹ Farstamodellen bygger på att mobbing ska angripas direkt, och att det i första hand ska lösas inom skolan. Föräldrarna kontaktas bara vid svårare fall.

Huddinge tal- och språkskola har hittills inte haft en egen plan för kränkande behandling utan kommer att arbeta efter Annerstaskolans plan.

Inga elever på båda skolorna som inspektörerna talat med accepterar kränkande behandling. De säger att kränkningar förekommer, men att det inte är vanligt. Enligt en representant för ledningsgruppen förekommer kränkningar av elever från de vuxnas sida men i liten omfattning. Ledningsgruppen ser mycket allvarligt på denna form av kränkningar, och tar omedelbart itu med dem.

Samverkan i skolmiljön

Vid Annerstaskolan finns klassråd och elevråd. Eleverna i årskurs 7–9 får söka till elevrådet och blir uttagna genom intervjuer. De bildar en styrelse som mer i detalj behandlar förslag och frågor som kommer från elevrådsrepresentanterna i klasser med yngre elever. Medlemmarna i styrelsen har olika uppgifter, ett exempel är att vara idrottsansvarig i skolans idrottsförening och att skapa en trivsam arbetsmiljö och hålla skolans lokaler i fint skick. Elever deltar även i matråd och vid vissa tillfällen i lärarnas ämneskonferenser.

Eleverna tycker att elevrådet är viktigt. De är dock inte helt nöjda med elevrådets arbete det senaste året då det enligt deras mening ”har blivit för lite gjort”. De har inte känt att de varit tillräckligt delaktiga i viktiga frågor kring skolans verksamhet. Den biträdande rektor som är ansvarig för elevrådet säger att arbetet skall förbättras bl.a. genom att elevrådet delas i två delar, ett för elever i förskoleklass – årskurs 6 och ett för årskurs 7–9.

Vid tiden för inspektionen hade ny elevrådsstyrelse ännu inte valts. När det sker utses även elevskyddsombud.

Samverkan med föräldrar på Annerstaskolan sker genom föräldramöten och utvecklingssamtal. Något föräldraråd eller föräldraförening finns inte. De föräldrar som inspektörerna pratat med säger att de har bra kontakt med skolans ledning och personal.

Huddinge tal- och språkskola har börjat organisera inflytande för eleverna genom klassråd, men vid inspektionstillfället saknades elevråd. Skolans personal och föräldrar har nära kontakt genom personliga möten vid hämtning och lämning, vid föräldramöten och utvecklingssamtal.

Elevernas inflytande på Annerstaskolan över hur arbetet skall organiseras och vilket innehåll det skall ha är enligt inspektörerna begränsat. Vid samtal med elever och i observationer har framkommit att eleverna oftast arbetar efter lärarnas planering. Enligt lärare i de tidigare åren kopplar man ofta elevernas upplevelser till det kommande arbetet i klassen. Lärare i de senare åren menar även att eleverna i olika omfattning kan påverka innehållet på lektionerna genom att man gemensamt planerar ett arbetsområde eller tema.

Eleverna säger att de inte har så stort inflytande på arbetet. Lärarna menar ändå att man utformar arbetet efter varje elevs behov och ofta tar hänsyn till deras idéer och synpunkter.

Elevhälsa

Personalen på Annerstaskolan arbetar medvetet med att stärka elevernas hälsa och att förebygga användandet av droger. I fyra av Annerstaskolans profiler har eleverna utökad tid för idrott, dans eller annan rörelse. Skolans elever deltar ofta i olika slags idrottsevenemang. Eleverna har stora framgångar på tävlingar, och skolan uppmärksammar det genom att publicera resultaten på hemsidan. Skolan har en idrottsförening för att ge många elever möjlighet att prova olika idrotter. Där vill inspektörerna, som tidigare nämnts, särskilt framhålla att äldre elever är instruktörer eller tränare för yngre elever och då blir förebilder som visar hur viktigt det är att röra på sig. Skolan har startat en dansgrupp för elever i årskurs 1–6, ett stort antal elever dansar varje vecka. Förutom idrottslektioner har flera klasser uteaktiviteter varje vecka.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att arbetet på Annerstaskolan för en god arbetsmiljö och delaktighet är av god kvalitet. Skolans arbete med att skapa goda relationer, motverka segregation och kränkande behandling kan mycket väl tjäna som inspiration för andra skolor. Handlingsplanen mot mobbning bör dock utvecklas till att omfatta alla former av kränkande behandling och även belysa perspektivet vuxen – elev.

Vidare bedömer inspektörerna att elevernas inflytande över det egna lärandet och det formella inflytandet i Annerstaskolan är begränsat och bör utvecklas. Skolans hälsobefrämjande arbete är av mycket god kvalitet.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Lokala mål och innehåll

I årskurs 7–9 finns det lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna i alla ämnen utom slöjd och hem- och konsumentkunskap. Vid Annerstaskolan har förskoleklassen och årskurs 1–6 mål för ämnena svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska formulerade i den individuella utvecklingsplanen. I elevernas individuella utvecklingsplan finns även målen i kärnämnenas mera konkret formulerade än i den lokala kursplanen. Lärarna säger att kursplanerna styr hur undervisningen planeras. Huddinge tal- och språkskola har ännu inga lokala kursplaner men planerar att arbeta efter Annerstaskolans.

Organisering av undervisningen och tidsanvändningen

Annerstaskolan har i förskoleklass och årskurs 1–6 en organisation i tre strängar, vilket innebär att samma personal följer eleverna hela skoltiden t.o.m. årskurs 6.

Årskurs 7–9 är organiserade i profilklasser. Profilerna har olika inriktningar: friidrott, fotboll, ishockey, it, kultur samt en profil med fördjupning i svenska, engelska och matematik. Skolan har även mottagningsklasser samt förberedelseklasser för elever från förskoleklass till årskurs 9. Mottagningsklasserna består av elever som endast varit Sverige en kortare tid. Så snart de bedöms ha tillräckliga kunskaper i svenska flyttas de till förberedelseklasser.

Vid Annerstaskolan finns också fyra/fem kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper. Två grupper är för elever i förskoleklass och årskurs 1–3 respektive årskurs 4–6 med olika typer av diagnoser. För årskurs 7–9 finns två grupper, en för elever med inlärnings- och socioemotionell problematik och en samundervisningsgrupp med grundsärskole- och grundskoleelever.

Huddinge tal- och språkskola har två förskolegrupper med barn 3-5 år, två grupper med förskoleklass och årskurs 1-2, en grupp årskurs 3-5 samt en grupp årskurs 6-9. I förskolegrupperna finns möjlighet till barnomsorg och för elever i grundskolan finns skolbarnsomsorg.

Eleverna är organiserade i små grupper med en lärare och en fritidspedagog i varje grupp. Till grupperna är en talpedagog kopplad som tillsammans med personalen i gruppen bildar ett team. Skolan har också tillgång till logoped.

Det finns en övergripande timplan för årskurs 1 - 9. Av den framgår att eleverna erbjuds en undervisningstid som motsvarar den i skollagen garanterade undervisningstiden. Enligt rektor följs elevernas undervisningstid upp noggrant.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

I Huddinge kommun finns fyra elevvårdsteam varav ett i Flemingsberg. Teamet består av en samordnare, specialpedagog, kurator/socialpedagog, och skolpsykolog. Denna grupp skall tillsammans med skolsköterska och skolläkare samverka med arbetslagen på skolan. Målet för arbetet är att verka så nära skolenheterna som möjligt. Enligt organisationsplanen skall ansvaret för att eleverna får den hjälp de behöver, finnas hos den personal som arbetar med eleverna dagligen och som har kompetens att möta elever i behov av stöd

Annerstaskolans elevvårdsplan beskriver hur man arbetar för att skapa stöd för de elever som har svårigheter.

Eleverna vid Annerstaskolan har genom sina kulturella bakgrunder olika typer av stödbehov. I första hand försöker lärarna lösa det inom sina klasser. Det kan bl.a. ske genom att lärarna utökat sin tid med eleverna. I de fall då eleverna behöver ytterligare stöd finns rutiner för hur elevvårdsarbetet planeras och genomförs. Biträdande rektor och specialpedagog gör tillsammans med personal i klassen en pedagogisk utredning och ett åtgärdsprogram upprättas i samarbete med föräldrar. I de fall detta inte är tillräckligt kopplar skolan in elevvårdsteamet. De olika åtgärderna dokumenteras och beslut tas av rektor. Flera av lärarna på skolan har utvecklat sin kompetens genom utbildning i specialpedagogik. Man har genomfört utbildning i "Att möta föräldrar i svåra samtal". Lärarna får även handledning av en specialpedagog, och dessutom uppger lärarna att de får ett bra stöd i arbetslagen. Enligt inspektörerna har Annerstaskolan fungerande rutiner för arbetet med stöd till elever.

Vid Huddinge tal- och språkskola har alla elever ett åtgärdsprogram och utvecklingsplan. Skolan samverkar med föräldrar när åtgärdsprogram skrivs (se Individanpassning, individuell studieplanering och stöd under Arbetssätt nedan).

Arbetssätt

Annerstaskolan har enligt sin arbetsplan ett arbetssätt som skall ge goda bas-kunskaper och skapa lust för lärande. Organisationens i profilklasser innebär att eleverna själva valt inriktning som utgår från deras intresse och starka sidor. De får möjlighet att arbeta med sitt specialintresse inom ramen för det vanliga skolarbetet. Detta sätt att arbeta ger, enligt skolledningen, ett ökat engagemang och skapar motivation i lärandet. Det bekräftas också av alla som inspektörerna pratat med.

Elevernas olika bakgrunder kräver att lärarna möter eleverna där de är i sin utveckling. Lärarna säger vid intervjuer att man i sina lektioner försöker utgå från det som sker i nuet, att man bygger lärandet på vad eleverna upplever och möter i sin vardag. Vid observationer, särskilt i klasser för de tidigare åldrarna, mottagnings- och förberedelseklasserna, har inspektörerna noterat hur lärarna tar tillvara elevernas erfarenheter och intressen.

Genom medel från regeringens s.k. storstadssatsning² har skolan utrustat tre ”it-salar” som främst används av elever i it-profilklasser. Varje elev arbetar vid en dator kopplad till ett skolintranät och Internet. I salen finns även en fast monterad dataprojektor och en interaktiv whiteboard. Utrustningen gör det möjligt för eleverna att dels söka information genom fler kanaler än böcker och dels kan de på ett multimedialt sätt presentera sina kunskaper. Arbetssättet är enligt eleverna mycket inspirerande. För övriga elever i skolan finns tre stora och två mindre datasalar.

En av skolans strängar arbetar efter en s.k. Bifrostinspirerad pedagogik. Den innebär att barnen arbetar med läsning, skrivning och forskning utifrån olika teman.

Lärare och elever genomför flera olika projekt eller teman under ett läsår. Projekten pågår under flera veckor där alla eleverna på skolan arbetar på ett ämnesövergripande och problemlösande sätt. I projekten är, förutom skolans elever och lärare, olika organisationer inblandade. Projekten avslutas ofta med föreställningar där eleverna presenterar resultatet för föräldrar och andra intresserade.

Enligt en informationsbroschyr utgår arbetet vid Huddinge tal- och språkskola från att ge eleverna bästa möjliga utveckling i tal, språk och kommunikation. Verksamheten skall präglas av tydlig vardag där språket står i centrum. Tyngdpunkten i undervisningen för de yngre eleverna läggs på svenska och matematik, övriga ämnen integreras i det arbetet. Eleverna i årskurs 7–9 följer Annerstaskolans kursplaner. Eleverna har undervisning och språklig träning dels i sin grupp, dels i en tillfällig mindre grupp eller enskilt. Enligt personalen bidrar skolans organisation på ett bra sätt till att man kan ge varje elev det han/hon

² Regeringen storstadssatsning syftar bl.a. till att minska segregation i storstadsregioner.

behöver. Pedagogerna säger att man använder ”alla arbetssätt som gör att eleven utvecklas på bästa sätt”. Det kan vara att man använder mycket konkret och laborativt material i arbetet med eleverna. Stor vikt läggs vid en tydlig kommunikation som bilder, skrivet språk och kroppsspråk. Eleverna skall få möjlighet att använda sig av alla sina sinnen. Personalen betonar att arbetet måste vara flexibelt och det är ibland nödvändigt att hitta nya infallsvinklar för att ett lärande skall ske, och även elevernas egna idéer har ibland fått ”styra”.

Vid observationer under lektioner kunde Skolverkets inspektörer se att eleverna arbetade lugnt, utan stress och med mycket repetition av olika moment.

Ett viktigt mål för verksamheten i Huddinge tal- och språkskola är att återföra eleverna till den vanliga skolan. Som ett led i en återföring har eleverna en del av sin undervisning tillsammans med klasser på Annerstaskolan. Vanligast är att det sker i ämnen som idrott, bild och musik. Personalen vid Huddinge tal- och språkskola säger att de har ett mycket bra samarbete med Annerstaskolans personal och planerar att utöka samverkan med lärare i andra ämnen där.

När personalen bedömer att en elev är redo för att integreras i en vanlig klass startas en utslussning i samarbete med mottagande klass och föräldrar. Vid intervjuer med föräldrar framkom att de var angelägna om att deras barn skall få möjlighet till undervisning tillsammans med elever på Annerstaskolan för att på så sätt lättare kunna återföras till sin hemskola.

Utvecklingssamtal

Annerstaskolan och Huddinge tal- och språkskola genomför regelbundna utvecklingssamtal. Elever och föräldrar förbereder sig i flera fall genom att svara på olika enkäter. Lärarna går tillsammans med elev och förälder genom den individuella utvecklingsplanen för att stämma av hur elevens utveckling ser ut. Under samtalet kommer man överens om nya mål som skrivs ner. Elever och föräldrar upplever att utvecklingssamtalen har hög kvalitet och ger den information man vill ha.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Elevernas kunskapsutveckling i matematik, svenska och engelska följs genom förskoleklassen upp till och med årskurs 9. På Annerstaskolan kallar man det för kontrollstationer. I årskurs 2 används Skolverkets diagnostiska material, som följs av de nationella ämnesproven i årskurs 5. Inför årskurs 7 gör man utvärderingar av varje elev, och därefter följer diagnoser och betyg i årskurs 8 och 9 samt nationella prov. Lärarna rättar nationella prov tillsammans och man gör noggranna jämförelser mellan betyg och provresultat. Förutom diagnoser, prov och betyg följs eleverna kunskapsutveckling i deras utvecklingsplaner. I en del klasser är en portfolio kopplad till utvecklingsplanerna. Eleverna har då till sin portfolio valt ut exempel på arbeten som på ett särskilt sätt åskådliggör en kunskapsutveckling.

Elever och föräldrar säger att betygen är rättvisa. Lärarna har informerat om betygsriterierna och eleverna menar att de vet på vilka grunder betygen sätts.

På Huddinge tal- och språkskola utvärderar regelbundet personalen de åtgärder som anges i elevernas åtgärdsprogram. Lärarna använder ett flertal metoder för

att kontrollera elevernas utveckling. I de tidigare årskurserna används läsutvecklingsschema LUS, samt Skolverkets diagnostiska material för elever i årskurs 2. Man gör fonemtest (ett test för att pröva konsonant- och vokalljud), utvärderar den oralmotoriska, fin- och grovmotoriska utvecklingen eller andra liknande test för att kontrollera läs- och skrivutvecklingen. Under innevarande verksamhetsår planerar man utveckla elevernas individuella utvecklingsplaner.

Samverkan och öppenhet

Annerstaskolan samarbetar med olika aktörer i det omgivande samhället (se rubriken Samverkan i skolmiljön i kap. 3). Skolans idrottsförening arbetar tillsammans med Huddinge AIS för att kunna erbjuda elever en meningsfull fritidssysselsättning. Samarbete sker även inom ramen för storstadssatsningen och skolan deltar också i ett EU-projekt EUDAP. Det innebär att den är en kontrollskola där eleverna i årskurs 7 tar ställning mot tobak, alkohol och andra droger. Skolverkets inspektörer kan notera att Annerstaskolan har en omfattande samverkan med organisationer, företag, politiker m.fl. Medvetenheten om att samverkan med det omgivande samhället har stor betydelse för elevernas utveckling, är hög hos ledning och personal.

På Annerstaskolan har en av de biträdande rektorerna vidareutbildning till studie- och yrkesvägledare och ansvarar för att elever och föräldrar får information inför studie- och yrkesval samt för prao för elever i årskurs 8.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att arbetet vid Annerstaskolan för att nå kunskapsmålen och anpassa undervisningen efter elevers olika behov håller god kvalitet.

Enligt inspektörerna finns det i Annerstaskolan fungerande rutiner för att utreda och åtgärda elevers behov av särskilt stöd.

Huddinge tal- och språkskolas arbete för att nå målen och anpassa undervisningen efter elevers olika behov håller mycket god kvalitet.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rättsäkerhet.

Ansvarfördelning, beslutsordning och kommunikation

I Huddinge kommun fungerar förskole- och grundskolenämnden som en styrelse för den obligatoriska skolan. Det är barn- och utbildningsförvaltningen som genomför förskole- och grundskolenämndens mål i det dagliga arbetet. Till förvaltningen är kopplat olika stödfunktioner som t.ex. ekonomi, kvalitetssäkring m.m. Målen i kommunens verksamhetsplan är gemensamma för förskole-

och grundskoleenheten och sorterade under olika målområden/perspektiv, ”nöjda innehållare, effektiva processer, sund ekonomi och attraktiv arbetsgivar”. Utifrån dessa målformuleringar har rektorerna på enheterna i uppdrag att ta fram arbetsplaner där åtagande, arbetssätt och uppföljning beskrivs.

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

En rektor är huvudansvarig för verksamheten i Annerstaskolan. Tre biträdande rektorer har i sin tur ett resultatansvar för var sin del av skolan. De biträdande rektorerna skall stödja personalen i arbetslagen. Ledningen ger varje arbetslag stor pedagogisk frihet samt budget- och schemaansvar. Lärare menar att rektor och biträdande rektorer är väl förtrodda med verksamheten i sina respektive ansvarsområden. Varje månad är ansvarig rektor med på arbetslagsmöten. Lärarna säger också att rektor arbetar för att utveckla den pedagogiska verksamheten. Rektor är väl känd av elever och föräldrar.

Vid tiden för Skolverkets besök på Huddinge tal- och språkskola är chefen för det lokala stödteamet också verksamhetschef för skolan. Ansvaret kommer att överföras på rektor för Annerstaskolan.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Huddinge kommuns skolor utvärderas med hjälp av balanserade styrkort och enkäter riktas till elever och föräldrar där de tillfrågas om elevernas situation i skolan. Dessutom får all personal besvara en medarbetarenkät. Resultaten följs upp och analyseras av skolan och tillsammans med förslag på förbättringsområden presenteras de i en kvalitetsredovisning.

Annerstaskolan har en arbetsplan som beskriver hur skolan skall arbeta för att nå målen. I skolans kvalitetsredovisning presenteras resultat, analys och förslag på utvecklingsområden.

Inför 2004/2005 har skolledningen givit varje arbetslag i uppdrag att skriva en verksamhetsplan där de på ett tydligt sätt beskriver hur man vill arbeta och följa de uppsatta målen. Målen skall vara tydliga och mätbara, samt väl förankrade i arbetslaget. I slutet av läsåret gör arbetslaget en utvärdering som sedan ligger till grund för nästa års verksamhetsplan. Skolledningen ser detta uppdrag som ett utvecklingsområde, och personalen har genomfört kompetensutveckling kring hur verksamhetsplaner skall tas fram.

Huddinge tal- och språkskola har en arbetsplan men den utgår inte från förskole- och grundskolenämndens mål. Den beskriver snarare hur skolan skall nå de specifika mål som gäller för dess verksamhet. Verksamhetschefen säger att skolan kommer att utveckla arbetsplanen så att den följer nämndens mål. Någon formell utvärdering och kvalitetsredovisning har inte gjorts vilket inte är godtagbart.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning och ledningen av de båda skolorna är av god kvalitet.

Kvalitetsarbetet på Annerstaskolan är bra, men behöver förbättras på Huddinge tal- och språkskola så att genomförda uppföljningar och utvärderingar ligger till grund för planering av verksamheten.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Tillgång till verksamhet/utbildning och tillgång till särskilda utbildningsformer

I Annerstaskolan erbjuds eleverna språkval i årskurs 7.

Elevers val finns inte som ett schemalagt tillfälle i undervisningen. Enligt skolans timplan är tid för elevers val jämt fördelade i årskurs 3–9. I årskurs 7–9 ingår tiden för elevers val i elevernas olika profiler, vilket eleverna också känner till. I de tidigare åldrarna använder lärare tiden för elevers val på olika sätt. I en del klasser används tiden för ämnet svenska, matematik eller för olika hälsobefrämjande aktiviteter. Det framkommer att lärarna betraktar dessa aktiviteter som ett val eleven gör för att fördjupa sina kunskaper. Eleverna i de tidigare åldrarna menar däremot att de inte har något elevers val och vad Skolverkets inspektörer bedömer bör skolan tydliggöra elevernas val.

Svenska som andraspråk ingår på Annerstaskolan som en del i den ordinarie svenskundervisningen för alla klasser utom förberedelseklasserna. Där läser eleverna svenska som andraspråk som ett eget ämne. Detta är inte i enlighet med bestämmelserna som anger att svenska som andraspråk är ett eget ämne med en egen kursplan och skall anordnas istället för undervisning i svenska.

Modersmålsundervisning erbjuds elever från och med årskurs 3. Studiehundledning på modersmålet erbjuds inte.

Huddinge tal- och språkskola har inte elevers val som ett särskilt ämne. Som tidigare beskrivits så arbetar lärarna så att de olika ämnena integreras i hög grad. Detta arbetssätt ger eleverna flera tillfällen att fördjupa sig i olika ämnen. Skolan erbjuder undervisning i modersmål om någon förälder önskar det.

Undervisning i hem- och konsumentkunskap sker först i årskurs 6 vilket inte är godtagbart. För samtliga kursplanämnen finns mål som eleverna skall ha uppnått efter det femte skolåret. Om undervisning i hem- och konsumentkunskap inte erbjuds förrän i årskurs 6, får eleverna inte möjlighet att uppnå målen för årskurs 5. Skolan måste därför ändra sin organisation så att eleverna ges möjlighet att uppnå kursplanernas mål i alla ämnen.

Båda skolorna är väl anpassade för elever med olika funktionshinder.

Information om utbildning

Skolorna använder flera olika sätt för att informera föräldrar om verksamheten. Annerstaskolan skickar hem månadsrapporter och provresultat för underskrift. Skolan har särskild telefontid och några gånger under året är det ”öppet hus”. Flera lärare har kontakt med hemmen via e-post. På skolans hemsida finns även information om kursplaner, resultat från idrottstävlingar mm. Föräldrar på Huddinge tal- och språkskola menar att de får bra information om arbetet på skolan. I några klasser skriver läraren varje dag i en skoldagbok som sedan skickas hem till hemmen för underskrift. Intervjuade föräldrar betonar att man alltid känner sig välkommen att besöka skolorna.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna på de besökta skolorna i allmänhet har god tillgång till utbildning. Detta gäller dock inte ämnet hem- och konsumentkunskap i de lägre årskurserna på Annerstaskolan och på Huddinge tal- och språkskola, vilket inte är godtagbart.

På Annerstaskolan erbjuds inte studiehandledning på modersmålet och svenska som andraspråk till alla som har behov av det, vilket inte är godtagbart.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Personalresurser

Skolornas personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Både elever och föräldrar är mycket nöjda med den kompetens skolans personal har och det engagemang den visar i det dagliga arbetet.

Skolan har en kompetensutvecklingsplan för personalen. Den har arbetats fram utifrån de resultat och analyser som gjordes när skolan genomförde ett EU-projekt, Växtkraft mål 3. Fokus i planerna ligger på skolans värdegrund och normer, utveckling och lärande, elevers ansvar och inflytande samt samverkan skola och hem. Intresset för fortbildning är högt. Ett flertal lärare genomför kurser av olika slag, särskilt inom specialpedagogik. Personalen på Huddinge tal- och språkskola erbjuds handledning av det lokala stödteamet

Läromedel, pedagogisk materiel, utrustning och skolmåltider

Eleverna vid skolorna har tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. Inspektörerna vill särskilt lyfta fram den utrustning som finns för skolans it-profiler.

Lokaler

Lokalerna på båda skolorna är väl anpassade för den undervisning som bedrivs. Förutom klassrum finns väl tilltagna utrymmen som används av eleverna på

raster men också för exempelvis grupparbeten. Skolans lokaler håller hög kvalitet och medverkar till trivsel och trygghet.

Resursfördelning

De resurser som tilldelas Annerstaskolan fördelas av rektor. Rektor avsätter medel till personal och till särskilda satsningar som exempelvis relations- eller hälsofrämjande arbete. Resurser ges till arbetslagen för läromedel som de själva tar ansvar för. Verksamhetsansvarig på Huddinge tal- och språkskola säger att man får de resurser man behöver.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att skolans resurser, med avseende på personalens kompetens, lokaler, läromedel och annan utrustning, är goda.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Annerstaskolan och Huddinge tal- och språkskola övergripande är av god kvalitet. Skolledning och personal arbetar ambitiöst för att skapa en god pedagogisk verksamhet. Inspektörerna vill särskilt framhålla Annerstaskolans arbete med värdegrundsfrågor och det hälsofrämjande arbetet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolorna bör utveckla rutiner för att systematiskt följa elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, matematik och engelska och säkerställa att eleverna även utvecklas i riktning mot läroplanens mål och kursplanernas mål att sträva mot.
- Annerstaskolans handlingsprogram mot kränkande behandling bör revideras så att den omfattar skolans arbete för att förebygga och ingripa mot alla former av kränkande behandling. Programmet bör även innehålla en beskrivning av hur skolan avser att arbeta om en elev utsätts för kränkning av en vuxen eller tvärtom.
- Annerstaskolan bör öka elevernas möjlighet att med stigande ålder och mognad ta ett allt större ansvar för sitt lärande.
- Huddinge tal- och språkskolas kvalitetsarbete bör förbättras så att genomförda uppföljningar och utvärderingar ligger till grund för planering av verksamheten och att de förbättringsåtgärder som planeras utgår från en analys av skolans måluppfyllelse och resultat.
- Annerstaskolan bör i de tidigare årskurserna tydliggöra vilka delar i undervisningen som utgörs av elevens val.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Genomförandet av undervisningen i hem- och konsumentkunskap vid Annerstaskolan förskoleklass – årskurs 6 och Huddinge tal- och språkskola (2 kap. 6 § grundskoleförordningen och bilaga 3 skollagen).
- Studiehundledning på modersmålet ges inte de elever som behöver det (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Undervisning i svenska som andraspråk anordnas inte för samtliga elever som är berättigade till detta (2 kap. 15 § grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2005-06-29	Stockholm

Lars-Göran Börjesson

Gunnel Eriksson